

IZVJEŠĆA – REPORTS

LJUBLJANA, SLOVENIJA – MEĐUNARODNI MUZIKOLOŠKI SIMPOZIJ »GLASBENA DRUŠTVA V DOLGEM 19. STOLETJU: MED LJUBITELJSKO IN PROFESIONALNO KULTURO / MUSIC SOCIETIES IN THE LONG 19TH CENTURY: BETWEEN AMATEUR AND PROFESSIONAL CULTURE«, 21-22. 4. 2022.

Više od tri desetljeća traje tradicija održavanja međunarodnoga muzikološkog simpozija u Ljubljani (Križanke, Viteška dvorana) u sklopu festivala *Slovenski glasbeni dnevi* (Slovenski glazbeni dani), a u organizaciji Festivala Ljubljana. Teme simpozija često se biraju prema obljetnicama, pogotovo u slovenskoj glazbi, pa je tako za 36. izdanje festivala 2022. godine povod za odabir teme bila 150. godišnjica osnutka Glasbene matice (Glazbene matice), jedne od središnjih slovenskih glazbenih ustanova (po ustroju glazbenoga društva poput Hrvatskoga glazbenog zavoda u Zagrebu). Čast da otvori simpozij stoga je pripala Veroniki Brvar, predsjednici Glazbene matice, koja je usto upoznala sudionike simpozija s radom Matice i povela ih u obilazak zgrade Matice u Vegovoj ulici u strogom centru Ljubljane.

Na simpoziju je sudjelovalo dvadesetak sudionika iz trinaest zemalja (Austrija, Bosna i Hercegovina, Češka, Hrvatska, Irska, Italija, Litva, Njemačka, Poljska, Slovačka, Slovenija, Ujedinjeno Kraljevstvo, Ukrajina). Simpozij je bio podijeljen na dva dijela: prvi je bio međunarodnog karaktera, s gostima izvan Slovenije i izlaganjima na engleskom i njemačkom, a drugi je bio namijenjen lokalnoj, slovenskoj javnosti, s domaćim temama i na slovenskom jeziku. Naslove izlaganja ovdje donosimo prema konačnim verzijama kako su ih urednici oblikovali za zbornik simpozija.

Istraživanje povijesti glazbenih društava nudi više važnih tema kao što su odnos amaterske i profesionalne glazbene kulture, povezanost glazbenih društava

s nacionalnim pokretima u 19. stoljeću, njihova važnost za lokalnu zajednicu i dr. Velik dio tih tema odnosi se na pjevačka društva, o čemu je bila riječ u pozvanom predavanju Friedhelma Brusniaka (Würzburg) *Die Gründung des Deutschen Sängerbundes (DSB) 1862 und das »Österreich-Problem«: Anmerkungen zu neuen Tendenzen in der historischen Chorforschung* (Osnivanje Njemačkog pjevačkog saveza 1862. i »austrijski problem«: promišljanja o novim tendencijama u povijesnim istraživanjima zbornskog pjevanja). Slijedili su referati Helmuta Loosa (Leipzig) *Zur kulturellen und politischen Bedeutung der deutschen Männergesangsvereine* (O kulturnom i političkom značenju njemačkih muških pjevačkih zborova) i Hartmuta Kronesa (Beč) *»Linke« und »rechte« Amateurchöre im Wien des 19. Jahrhunderts und ihre politischen Zielsetzungen* (»Lijevi« i »desni« amaterski zborovi i njihovi politički ciljevi u Beču u 19. stoljeću). Glazbena središta Austro-Ugarske i njihova glazbena društva bili su tema još triju izlaganja: Michala Ščepána (Bratislava) *Musical Associations and Their Place in the Musical Life of Bratislava in the 19th Century* (Glazbena društva i njihovo mjesto u glazbenom životu Bratislave u 19. stoljeću), Lane Šehović (Sarajevo) *Visits of Vienna Choral Societies to Sarajevo – An Occasion for Redefining Local Societies' Concert Activity in the Late 19th Century?* (Posjeti bečkih pjevačkih društava Sarajevu – prilika za preoblikovanje koncertne djelatnosti lokalnih društava tijekom kasnog 19. stoljeća?) te Nade Bezić (Zagreb) *Similarities and Differences: Comparison of the Ljubljana Glasbena matica and Music Societies in Zagreb (Croatia): Hrvatski glazbeni zavod [the Croatian Music Institute] and Hrvatsko pjevačko društvo »Kolo« [the Croatian Singing Society »Kolo«]* (Sličnosti i razlike: usporedba ljubljanske Glasbene matice i glazbenih društava u Zagrebu /Hrvatska/: Hrvatski glazbeni zavod i Hrvatsko pjevačko društvo »Kolo«). Suradnja glazbenih društava bila je tema i Viktora Veleka (Ostrava) *Matej Hubad in the Context of the Musical Life of Slavic Societies in Vienna* (Matej Hubad u okviru glazbenog života slavenskih društava u Beču). O glazbenim društvima kao važnom segmentu pojedine zemlje govorila je Danutė Petrauskaitė (Vilnius) u izlaganju *The Significance of Lithuanian Societies for the Development of National Musical Culture and Statehood* (Značenje litavskih društava za razvoj nacionalne glazbene kulture i državnosti). Posebno je – u kontekstu svakodnevnih vijesti o ratu u Ukrajini koji je započeo dva mjeseca prije simpozija – odjeknulo izlaganje Lube Kijanovske (Lavov), pripremljeno u suradnji s Teresom Mazepa i Mirosławom Dymonom (Rzeszów) *Funktionen der Musikvereine in einem multinationalen, soziokulturellen Umfeld (am Beispiel des Galizischen Musikvereines)* (Funkcije glazbenih društava u višenacionalnom socijalnom okružju /na primjeru Galicijskoga glazbenog društva/). Bila je to rasprava o glazbenom društvu kojeg je dokumentacija sačuvana tijekom sovjetskog režima zahvaljujući hrabrosti i požrtvornosti jednoga čovjeka. Paletu tema o glazbenim društvima obogatila su dva izlaganja s drugog kraja Europe: Niall O'Loughlin (Loughborough): *The Philharmonic Society of London and its Nineteenth-Century Contribution to the Rehabilitation of British Composers* (Londonsko filharmonijsko društvo i njegov doprinos renesansi

britanskih skladatelja u 19. stoljeću) i Wolfgang Marx (Dublin): *Music Societies in Ireland During the Nineteenth Century* (Glazbena društva u Irskoj u 19. stoljeću).

Druga polovica izlaganja bila je posvećena slovenskim temama, s naglaskom na povijest Glasbene matice. Pozvano predavanje u ovom bloku držala je Katja Škrubej, profesorica na Pravnom fakultetu u Ljubljani, koja je predstavila zakonski okvir u kojem su djelovala sva društva u Monarhiji, pa tako i ona glazbena. Izlaganje je bilo naslovljeno *The Foundation of a Free State Is a Free (Music) Association? Continuity and Change after 1849/67 in Vienna and Ljubljana: Contribution to the History of Orchestra en tant que Association* (Temelj slobodne države je slobodno glazbeno društvo? Kontinuitet i promjene nakon 1849/67. u Beču i Ljubljani: doprinos povijesti orkestra kao društva). Središnjoj temi simpozija – Glasbenoj matici – bila su posvećena dva rada: Katarina Zadnik (Ljubljana) odabrala je temu *Harmonija, kontrapunkt in oblikoslovje od ustanovitve Glasbene matice do Akademije za glasbo* (Harmonija, kontrapunkt i glazbeni oblici od utemeljenja Glasbene matice do Akademije za glazbu), a Mojca Kovačič (Ljubljana) izlagala je na temu *Pretekla zvočnost Glasbene matice Ljubljana: etnomuzikološka raziskava posnetkov na gramofonskih ploščah* (Povijesna zvučnost Glasbene matice: etnomuzikološko istraživanje snimaka na gramofonskim pločama; rad nije objavljen u zborniku). Uz Ljubljanu osobit je naglasak bio i na Mariboru i njegovu glazbenom i kulturnom životu. O tome su govorile Vlasta Stavbar (Maribor): *Doba čitalniškega rodoljubja: Slovanska čitalnica v Mariboru* (Razdoblje čitaoničkih rodoljublja: Slavenska čitaonica u Mariboru) i Manja Flisar Šaupperl (Maribor): *Glasbena matica Maribor (1919–1948)*. Još su dva glazbena centra Monarhije bila predmetom razmatranja: Luisa Antoni iz Trsta odabrala je temu *Delovanje slovenskih, italijanskih in avstrijskonemških društva v Trstu v 19. stoletju* (Djelovanje slovenskih, talijanskih i austrijsko-njemačkih društava u Trstu u 19. stoljeću), a Darja Koter (Ljubljana) temu *Družbenopolitična vloga in kulturnoizobraževalno poslanstvo ptujskih glasbenih društva druge polovice 19. stoletja ter njihov vpliv na Glasbenu matico Ptuj* (Društveno-politička uloga i kulturno-obrazovno poslanje ptujskih glazbenih društava druge polovice 19. stoljeća i njihov utjecaj na Glazbenu maticu Ptuj). Tema simpozija nisu bila samo glazbena društva nego i istaknuti pojedinci, pa tako i inozemni glazbenici koji su djelovali u Sloveniji. Njima su se bavili ljubljanski suradnici projekta *Priljev glazbenika u slovenske zemlje u dugom 19. stoljeću – njihov utjecaj i integracija*: Maruša Zupančič s temom *The Role and Contribution of Immigrant Musicians to the Music Societies in the Slovene Lands Until the Dissolution of Austria-Hungary* (Uloga i doprinos stranih glazbenika glazbenim društvima u slovenskim zemljama do raspada Austro-Ugarske), Jernej Weiss s temom *The Merit of Czech Musicians for the Revival of the Musical Heritage of Jacobus Handl Gallus in Slovenia* (Zasluge čeških glazbenika za oživljavanje glazbene ostavštine Jacobusa Handla Gallusa u Sloveniji) te Matjaž Barbo s temom *Alfred Khom, a Diligent Choirmaster, Skilful Composer and Experienced Musician, Torn Between Choral and Philharmonic Endeavours* (Alfred Khom, marljivi zborovođa, spretni skladatelj i iskusan glazbenik, razapet između zbarskih i filharmonijskih nastojanja).

Slovenski glazbeni dani uključivali su, kao i uvijek, koncertna događanja u raznim ljubljanskim koncertnim prostorima od 19. do 24. travnja. Ugledni slovenski glazbeni umjetnici predstavili su mahom slovenska djela (uz nekoliko praižvedbi), s naglaskom na zbornu glazbu, kao što je i primjereno uz veliku obljetnicu Glasbene matice, koja njeguje zbornu muziciranje od samog početka svojega djelovanja. Ovakvo višednevno slavlje domaćega glazbenog stvaralaštva nismo već dugo vidjeli u Zagrebu, još otkada su se ugasili Dani hrvatske glazbe. A za muzikološku je sredinu možda vrhunac bio predstavljanje veleborne knjige *Zgodovina glasbe na Slovenskem 3: Glasba na Slovenskem med letoma 1800 in 1918* (Povijest glazbe u Sloveniji, 3: glazba u Sloveniji između 1800. i 1918.), djelo više autora koje su uredili Nataša Cigoj Krstulović i Aleš Nagode (Ljubljana: Založba ZRC, 2021).

Na kraju treba dodati i hvalevrijednu tradiciju redovite objave zbornika radova *Slovenskih glazbenih dana* godinu dana nakon simpozija, tako da su radovi simpozija posvećenoga Glasbenoj matici objavljeni 2023. u šestom zborniku u nizu *Studia musicologica Labacensia*. Organizatori su nastojali što snažnije proširiti krug čitatelja, pa je zbornik dostupan i u elektroničkom izdanju na <<https://zalozba.upr.si/ISBN/978-961-293-217-6.pdf>>, a videosnimke svih izlaganja dostupne su na poveznicama <<https://vimeo.com/701425980>> i <<https://vimeo.com/701809725>>.

* * *

Mjesec dana nakon simpozija u Ljubljani u 87. je godini preminuo Primož Kuret, ugledni slovenski muzikolog i profesor na ljubljanskoj Akademiji za glasbo. Brojni muzikolozi iz šireg međunarodnog kruga pamtit će ga i kao osnivača i kao vrsnog organizatora simpozija na *Slovenskim glasbenim dnevima*, na koji je redovito pozivao i muzikologe iz Hrvatske.

Nada BEZIĆ
Zagreb

HVAR – DANI HVARSKOGA KAZALIŠTA »HRVATSKI NARODNI PREPOROD I NJEGOVO NASLJEĐE«, 11-14. 5. 2022.

Manifestacija Dani Hvarskoga kazališta pokrenuta je početkom sedamdesetih godina prošloga stoljeća. Pod okriljem splitskoga Čakavskog sabora utemeljili su je i vodili istaknuti književnici, znanstvenici i kazališni ljudi Marin Franičević, Marko Fotez, Živko Jeličić, Marijan Matković i Franjo Švelec. Manifestacija je od početka bila zamišljena kao susret znanosti, esejistike i kazališta, pa se na znanstvenim skupovima sustavno i u nekoliko ciklusa istraživala, prezentirala i interpretirala građa o hrvatskoj dramati i kazalištu. Potom su se istraživanja proširila na književnost, druge umjetnosti te kulturni i društveni život. Okupivši nekoliko desetaka i nekoliko

naraštaja hrvatskih i inozemnih znanstvenika, književnika i kazalištaraca, Dani Hvarškoga kazališta u objavljenim su zbornicima u dosadašnjih četrdeset i osam svezaka pisali i skupnu povijest hrvatske književnosti, kazališta i kulture. Usporedo sa znanstvenim skupom u zgradi najstarijega komunalnog kazališta u Europi, ali i u drugim izvedbenim prostorima, održavale su se profesionalne i amaterske kazališne predstave te poetski recitali. Dani Hvarškoga kazališta održali su se od 11. do 14. svibnja 2022. u suorganizaciji Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti, Književnoga kruga Split, Grada Hvara i Hvarškoga pučkoga kazališta. Članovi su Odbora Dana Hvarškoga kazališta Boris Senker (predsjednik), Rikardo Novak, Nenad Cambi, Velimir Neidhardt, Dunja Fališevac, Pavao Pavličić, Milan Lakoš, Visko Zaninović i Katija Vučetić. U skladu s dobrim običajima toga skupa i ove je godine sudionike dočekaao zbornik radova napisanih na temelju prošlogodišnjih izlaganja. Četrdeset i osma knjiga zbornika pod naslovom *Biografsko i autobiografsko u hrvatskoj književnosti i kazalištu* obuhvaća dvadeset i tri izlaganja.

Krovna tema skupa 2022. godine bila je *Hrvatski narodni preporod i njegovo nasljeđe*, kojom je obilježena i 150. obljetnica smrti Ljudevita Gaja, Dimitrije Demetra i Petra Preradovića. Dane Hvarškoga kazališta poduprli su Ministarstvo kulture i medija Republike Hrvatske, Ministarstvo znanosti i obrazovanja Republike Hrvatske, Grad Hvar i Hvarsko pučko kazalište. Četrdeset deveti put zaredom u Hvaru su se okupili povjesničari i teoretičari književnosti, kazališta i glazbe koji su svojim izlaganjima na trodnevnom znanstvenom skupu rasvijetlili odabrane teme. Prvi dan skupa bio je posvećen načelnim pretpreporodnim i preporodnim temama, a u nekoliko se izlaganja tematizirao doprinos Ljudevita Gaja i Dimitrije Demetra hrvatskoj kulturi. Damir Agičić svojim je izlaganjem *Tri smrti / tri pogreba 1872.: nad odrom preporoditelja – Gaj, Demeter, Preradović* započeo prvi dan znanstvenoga skupa koji se održao u hvarskoj kazališnoj zgradi. Slijedila su dva izlaganja o pretpreporodnom razdoblju: Suzana Coha govorila je o pretpreporodnom kao »pripremnom« razdoblju hrvatskoga narodnog preporoda u hrvatskoj književnosti i kulturi, a Lada Čale Feldman pretpreporodne je refleksije Francuske revolucije i periodizacijske anomalije istražila uspoređujući Stullijevu *Katu Kapuralicu* kroz optiku Büchnerova *Woyzecka*. Zvonimir Glavaš istaknuo je koncepcije književnosti u preporodnim manifestima i programskim tekstovima nastalima među trima režimima. Muzikologinja Vjera Katalinić analizirala je odnos Ljudevita Gaja i glazbe, a Dubravka Brezak Stamać govorila je o dvojici Gajevih prijatelja, grofu Janku Draškoviću i Franu Kurelcu, te o njihovu angažmanu u preporodnom vremenu. Ivana Krtinić za polazište je odabrala suvremenu dramu *Pjesnikova kob* Tihomila Maštrovića kako bi ukazala na teze koje revidiraju Gajevu ulogu u narodnom preporodu. Rozina Palić-Jelavić neke je aspekte odnosa Demetrova libreta i glazbe Vatroslava Lisinskog istražila na primjeru opere *Porin*. Komparatističkim su istraživanjima posvećena posljednja dva izlaganja prvoga dana skupa. Ana Tomljenović govorila je o ironiji uspoređujući Puškinovu i Demetrovu *Mećavu*, a Lucia Leman bavila se bajronskim utjecajima i korekcijama u *Gusaru* Ivana Kukuljevića Sakcinskog.

Drugi dan skupa započeo je tematizacijom osobe i opusa Petra Preradovića. Marina Protrka Štimatec analizirala je autoreferencijalnost u Preradovićevoj poeziji, a referat Lucije Konfic bavio se odnosom Preradovića i Franje Ksavera Kuhača. Dubravka Brunčić posvetila se satiričkom pjesništvu Stanka Vraza, a Slaven Jurić poemi i epu na primjerima Demetrova *Grobničkoga polja* i Mažuranićeve *Smrti Smal-age Čengića*. O Antoniji Kassowitz-Cvijić i preporodnim temama govorila je Drita Maroshi. Cvijeta Pavlović posvetila se Racineovoj *Ifigeniji* u prijevodu Grge Martića, a Davor Dukić povijesnim temama u preporodnoj periodici. U izlaganju *I nakon Barca Barac* Ivica Matičević analizirao je što znamo o počecima hrvatske književne kritike. Jezikoslovno predavanje o kajkavskim pogledima na ilirsku jezičnu reformu održala je Barbara Štebih Golub. O značenju i utjecaju požeške Čitaonice u društvenom i kulturnom kontekstu preporodnog razdoblja izlagala je Vesna Vlašić. Martina Petranović usredotočila se na arhiv i muzej HNK-a propitujući njegove začetke, prošlost, sadašnjost i budućnost.

Treći dan skupa otvorio je Almir Bašović analizirajući preporodne procese i dramsku književnost u Bosni i Hercegovini. Slijedio je blok o Demetru: Ana Lederer bavila se Demetrovim pogledima na kazalište i kazališnu regulativu, Lucija Ljubić istražila je kazališna uprizorenja Demetrove *Teute*, a Boris Senker usporedio je Spaićeve redateljske interpretacije *Jurana i Sofije* 1989. i *Teute* 1991. O osobnom i socijalnom sistemu u preporodnom vremenu govorila je Dubravka Crnojević Carić na primjeru Kukuljevićeve drame *Juran i Sofija*. Lutkarskom su kazalištu bila posvećena dva izlaganja: Teodora Vigato usporedila je europski lutkarski romanizam i hrvatsko folklorno lutkarstvo u suvremenom lutkarskom izrazu, a Livija Kroflin propitala je kako je hrvatsko lutkarstvo propustilo prigodu u preporodnom vremenu. Ivan Bošković istaknuo je književne odjeke ilirskih događanja u Splitu, a Marina Milivojević Mađarev istražila je početke suradnje hrvatskoga i srpskoga kazališta na primjerima gostovanja novosadskog Letećeg diletantskog pozorišta u Zagrebu 1840. i zagrebačkog Stalnog hrvatskog kazališnog društva u Beogradu 1862. godine. Posljednji dan skupa zatvoren je izlaganjem Suzane Marjančić o tragovima Nodilove re/konstrukcije »stare vjere« u Dalmaciji.

Tijekom Dana Hvarskoga kazališta tradicionalno se izvode kazališne predstave i poetski recitali, a popratni program započinje večer uoči znanstvenoga skupa. Ovaj put večernji se program održao u obnovljenoj zgradi Hvarskog kazališta. Prve večeri izvedena je monodrama *Penelopa ili tko to tka* u produkciji Pučkog otvorenog učilišta u Vodicama. Monodramu izvodi Anđela Fržop, redatelj je Zdravko Todorović, a predstava je postavljena o stotoj godišnjici rođenja Vesne Parun. Druga je večer bila rezervirana za duodramski autorski projekt Dubravke Crnojević Carić i Tijane Pavliček pod naslovom *Majčin dan* prema dramskom tekstu Borisa Senkera. U produkciji Kazališne grupe DocKaz Teatra Thalassa u dvjema su ženskim ulogama nastupile Maja Knezović-Lasić i Dubravka Crnojević Carić. Treće je večeri u Hvarskom kazalištu Luko Paljetak održao autorsku večer. Stihove su kazivali i glazbu izvodili autor i prijatelji Darko Matičević, Tanja Miličić i Milan Lakoš.

Održani četrdeset i deveti Dani Hvarškoga kazališta potvrdili su se kao iznimna znanstvena tribina na kojoj se raspravljalo o kulturološki važnoj temi hrvatske književnosti, kazališta i glazbe, a protekli su u radosnom iščekivanju pedesete obljetnice skupa. Na Odboru je Dana Hvarškoga kazališta, kao i na organizatorima i podupirateljima, ali i na svim sudionicima – znanstvenicima i umjetnicima – da se polustoljetna tradicija manifestacije dostojno i svečano obilježi i znanstvenim skupom i izvedbama kazališnih predstava. Sudeći prema izlaganjima održanima uoči pedesete obljetnice, sudionike skupa i dogodine će dočekati zbornik vrijednih znanstvenih priloga.

Lucija LJUBIĆ
Zagreb

PRAG, ČEŠKA – GODIŠNJA SKUPŠTINA MEĐUNARODNE UDRUGE GLAZBENIH KNJIŽNICA, ARHIVA I MUZIČKIH DOKUMENTARNIH CENTARA (IAML), 24-29. 7. 2022.

Tople ljetne večeri u nedjelju 24. srpnja 2022, u dvorištu velebne barokne zgrade Klementinuma u samome središtu Praga, nakon dvije godine razdvojenosti razdragano su se uz pjenušac i glazbu okupili članovi Međunarodne udruge glazbenih knjižnica, arhiva i muzičkih dokumentarnih centara (IAML) – uživo i licem u lice, bez ograda od pleksiglasa i mrskih maski. U ozračju rata na bliskom europskom tlu nedostajala su tek neka poznata lica s druge strane oceana.

Zajednica se drugi put susrela u Pragu – prva praška konferencija održala se 1991. godine, dvije godine nakon takozvane Baršunaste revolucije. Ove godine Kongres se održao zajedno s Devetom konferencijom digitalnih knjižnica za muzikologiju (DLFM).

Tijekom šest radnih dana glavno mjesto kongresa bila je Gradska knjižnica Praga, u kojoj se nalazi jedna od najvećih glazbenih knjižnica u Češkoj Republici. Iako 90 godina stara, zgrada i danas odgovara suvremenim potrebama publike – kako u kongresnim dvoranama opremljenim svom potrebnom tehnologijom, tako i u korisničkim prostorima. Neke sjednice i sastanci održavali su se i u obližnjoj Nacionalnoj knjižnici, točnije u Kapeli s ogledalima (*Mirror Chapel*) i drugim kulturnim ustanovama.

Konferencije udruge IAML uvijek su bogate sadržajima, no ovogodišnji ih je skup nadmašio brojem tematskih sjednica, uz dva niza poster-prezentacija i radiionice. Teme su obuhvatile sve aspekte rada s gradivom o kojemu skrbe glazbene knjižnice i arhivi – od katalogizacije i oblikovanja bibliografskih popisa do digitalizacije – uključujući kodiranje glazbenog teksta i prezentacije digitalnih produkata u svrhu poticanja i omogućavanja muzikoloških istraživanja, kao i populariza-

cije baštine. Neočekivano se malo izlaganja izrijeком bavilo promjenama u statusu i načinu rada knjižničnih zbirki u vrijeme epidemije. Na njih su ipak podsjetile sjednice koje su tematizirale regulaciju autorskih prava u postupcima kopiranja notnih materijala za korisnike, kao i uloge knjižnica u pokretanju glazbenog života na lokalnoj razini u doba epidemijskih ograničenja.

U zemlji koja je za vrijeme Drugoga svjetskoga rata bila pod okupacijom nacističke Njemačke, tema jedne sjednice bila je glazbeno stvaralaštvo pod nacističkom kontrolom.

Organizacija Skupštine zemlji domaćinu omogućava širu prezentaciju svoje baštine i rada strukovnih institucija. Tako je češka zajednica stavila naglasak na četvoricu skladatelja koji nose nacionalnu baštinu: Bedřicha Smetanu, Antonina Dvořáka, Leoša Janáčka i Bohuslava Martinůa. Uz predstavljanje njihovih ostavština, organizirali su se i koncert i izložba u prostoru velebnoga Nacionalnog muzeja. Predstavili su se i odnosi čeških i poljskih glazbenika početkom 20. stoljeća, osobni arhivi čeških skladatelja, kao i Češki muzej glazbe.

Izdvojena sesija naslova *Proizvodnja, prodaja i arhiviranje zvučnih snimki u Češkoj Republici i Hrvatskoj* autorici ovog izvještaja bila je naročito zanimljiva. Temeљem istraživanja u hrvatskim, nekadašnjim jugoslavenskim i češkim arhivima i knjižnicama u okviru projekta *Diskografska industrija u Hrvatskoj od 1927. do kraja 1950-ih* izlagala je o suradnji češke i hrvatske gramofonske industrije. Suradnici na projektu *Nový fonograf*, u okviru kojega se u praškom Muzeju glazbe prikupljaju, popisuju i zaštićuju historijske zvučne snimke, predstavili su najnovije istraživanje o praškim trgovcima fonografskim snimkama. Osim što su održali prezentaciju u akustičnoj Kapeli s ogledalima Nacionalne knjižnice, zainteresirane su povelu u šetnju središtem grada, mjestima na kojima su se reklamirali i prodavali nosači zvuka početkom 20. stoljeća. Nažalost, nije se održala najavljena prezentacija o nastojanju zajednice za osnivanje češkog nacionalnog zvučnog arhiva – bliskome hrvatskim bezuspješnim inicijativama.

U nizu susreta pojedinih tijela udruge, uz sudjelovanje predstavnice hrvatskih knjižnica održala se i sjednica nacionalnih ogranaka na temu sudbine glazbenih knjižnica i zbirki te, posljedično, međunarodne Udruge s obzirom na financijske probleme većine država, uzrokovane epidemijom i ratom u Ukrajini. U nekim se zemljama, naročito skandinavskim, glazbene knjižnice i zbirke zatvaraju, odnosno spajaju u zajednice sa srodnim institucijama. Organizacija godišnjih skupova također višestruko poskupljuje, pa postaje prevelikim teretom nacionalnim ogranacima koji ih žele ugostiti.

U okviru skupštine sastali su se i sudionici bibliografskih, tzv. »R-projekata« (RILM, RISM, RIPM). Začeti na temelju volonterske inicijative članstva, neki su ostali u polju otvorenog pristupa, dok je RILM postao u potpunosti komercijalan – s jedne strane otežavajući pristup sadržajima institucijama skromnijeg budžeta, a s druge koristeći zaradu za istraživanje baštine i potencijalnih tržišta, kao i za

digitalizaciju slabije dostupne tiskane literature. Hrvatski muzikolozi pune bibliografske baze RILM-a i RISM-a lokalnim podacima. U sastanku suradnika RILM-a u Pragu sudjelovala je voditeljica hrvatske skupine Tatjana Mihalić.

Unatoč vrlo bogatom i zanimljivom programu skupa, ostalo je vremena i za organizirane posjete nizu praških institucija povezanih s glazbom i materijalima vezanim uz glazbu, kao što je Češki muzej glazbe (u kojem se nalaze rijetki povijesni izvori i prekrasna zbirka glazbenih instrumenata, kao i zbirka historijskih nosača zvuka), zbirka najstarijih glazbenih rukopisa Nacionalne knjižnice, Smetanin muzej (koji se brine o ostavštini Bedřicha Smetane i svemu vezanom uz njegov život), Muzej Antonína Dvořáka (koji pruža izvore o životu i djelu slavnog skladatelja) te Bohuslav Martinů institut u Pragu i njegova knjižnica, jedno od najmlađih središta glazbene dokumentacije u gradu.

Večernji su sati bili obogaćeni izvrsnim koncertima čeških umjetnika. Toga je tjedna ipak ostajalo vremena i za šetnje širokim ulicama i mostovima te posjete velikim trgovinama svjetskih *brandova*, starinskim obrtničkim radnjama u pokrajnjim uličicama, pa i novom Muzeju komunizma i brojnim pivnicama i restoranima koji su preživjeli godine ograničenog kretanja. Pridruživši se jatima turista, željni radosti i novih početaka bez medicinskih ograničenja, pridonijeli smo tomu da se prelijepi srednjoeuropski grad burnih povijesnih promjena još jednom vrati u život.

Željka RADOVINIĆ
Zagreb

ATENA, GRČKA – 21. KONGRES MEĐUNARODNOG MUZIKOLOŠKOG DRUŠTVA »MUSIC ACROSS BORDERS« (GLAZBA PREKO GRANICA), 22-26. 8. 2022.

Još od vremena Dragana Plamenca, točnije 1930-ih godina, hrvatski su muzikolozi aktivni u radu Međunarodnoga muzikološkog društva (International Musicological Society, IMS), osnovanog 1927, a najvišu je poziciju imao Ivan Supićić, koji je bio predsjednik IMS-a od 1982. do 1987. godine. Dugogodišnjim radom istaknuli su se i hrvatski suradnici IMS-ovih projekata RISM i RILM, a neki hrvatski muzikolozi sudjeluju i u IMS-ovim studijskim grupama. Budući da IMS održava svoje kongrese relativno rijetko, svakih pet godina, ti su kongresi time dragocjeniji kao mogućnost za susrete s kolegama iz cijeloga svijeta. Prošlogodišnji je kongres bio rekordan po broju hrvatskih muzikologa – bilo ih je čak šestoro – čemu je pomogla i okolnost da je održan u geografski relativno dostižnoj Ateni (za razliku od dalekog Tokija, u kojem je održan prethodni kongres). Ako se tomu dodaju i

drugi hrvatski izlagači s muzikološkim temama, ali drugačijim obrazovanjem (povjesničarka i dvoje instrumentalista), ukupan je broj devet.

Organizatori kongresa bili su IMS, Grčko muzikološko društvo i CONVIN SA, profesionalna tvrtka za organiziranje kongresa, dok su pokroviteljstvo dijelili Odsjek za glazbene studije Nacionalnoga Kapodistrianova sveučilišta u Ateni i Aristotelovo sveučilište u Solunu. Na skupštini IMS-a u Ateni u mandat od pet godina izabrana je nova predsjednica Kate van Orden, profesorica na Sveučilištu Harvard. Najveći dio programa održao se na Filozofskom fakultetu Nacionalnog sveučilišta, u ogromnoj ružnoj zgradi koja djeluje kao nedovršeni socijalistički betonski mastodont i vjerojatno izgleda mnogo življe kada njome kolaju studenti tijekom akademske godine. Šturost prostora korespondirala je sa skromnim kongresnim materijalom koji su dobili sudionici (npr. tiskan je samo najosnovniji program, bez imena izlagača), nedovoljnim uvjetima za svečani domjenak (uzvanici su se snašli sjevši na betonske stepenice) i sl. No, svi su bili sretni što se kongres ipak odvija uživo (štoviše, optimistično se naslućivao skori kraj pandemije), a ni svakodnevni obilni pljusкови, posve neuobičajeni za kolovoz u Ateni, nisu mogli pokvariti generalni uspjeh kongresa.

Tema kongresa *Glazba preko granica* bila je dovoljno široka i aktualna da pokrije čak 191 događanje: tri pozvana predavanja, 39 okruglih stolova (od toga jedan okrugli stol zajedno s Međunarodnim savjetom za tradicijsku glazbu, ICTM), dvije sesije IMS-ovih regionalnih podgrupa (za Istočnu Aziju i za proučavanje glazbe Balkana), 16 panela (godišnji sastanci) IMS-ovih studijskih grupa, sesije IMS-ovih »R-projekata« (Répertoire International des Sources Musicales – RISM, Répertoire International de Littérature Musicale – RILM, Répertoire International d’Iconographie Musicale – RIDIM i Répertoire International de la Presse Musicale – RIPM), 26 studijskih sesija i 101 sesiju slobodnih izlaganja.

Redovito se preklapalo čak desetak izlaganja uzrokujući uobičajenu frustraciju sudionika koji su u najmarljivijem slučaju mogli ukupno poslušati samo 16 sesija. Na tu se frustraciju nadovezuje nemogućnost autorice ovog izvještaja da objektivno predstavi sadržaj kongresa. K tome, u tako jakoj konkurenciji mnogo je izlaganja imalo posjećenost od samo desetak ljudi.

Na kongresu u Ateni sudjelovalo je više od 750 sudionika doslovce iz cijeloga svijeta, od doktoranada do najuglednijih svjetskih muzikoloških imena. Program sa sažetcima, koji u PDF formatu sadrži impresivnih 460 stranica, dostupan je na poveznici <<https://pcoconvin.eventsair.com/ims22/program>>. Službeni jezik kongresa bio je engleski.

Na pitanje o čemu je općenito bilo riječi na kongresu teško je odgovoriti. Dio izlaganja bio je posvećen Grčkoj, zemlji domaćinu, a druge su se teme zemljopisno prostirale od Dalekog istoka do Latinske Amerike uz, naravno, neizbježnu Europu (npr. Nürnberg u doba renesanse). Muzikolozi su se bavili kako glazbom srednjeg vijeka tako i glazbom u vrijeme pandemije COVID-19. Uz stupove poput Bacha i

Beethovena istaknuta tema bio je i, primjerice, Šostakovič, ali i glazbena diva Maria Callas. Zastupljene su bile i teme posvećene glazbenim knjižnicama i zbirkama, a autorice ovog izvješća osobito se dojmio posjet najsuvremenije opremljenoj glazbenoj knjižnici u Grčkoj, »Lilian Voudori«, koju je 1995. godine osnovalo atensko Društvo prijatelja glazbe.

Hrvatski su muzikolozi većinom došli u Atenu kao predstavnici dvaju znanstvenih projekata od kojih je jedan bio temom okruglog stola *Glazbeni susreti Križa i Polumjeseca u širem području Vojne krajine tijekom dugog devetnaestog stoljeća*. Riječ je o projektu *Institucionalizacija moderne građanske glazbene kulture u 19. stoljeću na području civilne Hrvatske i Vojne krajine* (MusInst19),¹ a izlagali su voditelj projekta Stanislav Tuksar (naslov izlaganja podudarano naslovu okruglog stola) te suradnice projekta Vjera Katalinić: *Zanovi i važnost salonske glazbe u građanskoj Hrvatskoj: od aristokratskog muziciranja do građanske reprezentacije* i povjesničarka Petra Babić: *Oblici glazbenog života u garnizonskim mjestima austrijske Vojne krajine u Hrvatskoj i Slavoniji do 1881*. Na okruglom stolu izlagale su i Ivana Tomić-Ferić: *Giulio/Julije Bajamonti, Alberto Fortis i glazbena problematika Dalmatinske zagore i šire* te Lana Šehović Paćuka iz Sarajeva: *Glazba u Bosni i Hercegovini prije i poslije 1878. godine: oblici i obrasci glazbenih promjena i akulturacije*. Drugi je hrvatski projekt *Diskografska industrija u Hrvatskoj od 1927. do kraja 1950-ih*,² a predstavnica tog projekta u Ateni bila je Nada Bezić izlaganjem *New Kid in Town – počeci i topografija diskografske industrije u Zagrebu (Hrvatska)*. Organizatori su to izlaganje smjestili u sesiju slobodnih tema *Istraživanja popularne glazbe*, neposredno nakon vrlo suvremene teme iz drugog kraja svijeta – o kineskom virtualnom glazbenom idolu Luo Tianyi zvanoj Red diva.

Na godišnjem sastanku IMS-ove studijske grupe *Istraživanje glazbe Mediterana* sudjelovala je Maja Milošević Carić izlaganjem *Za pučane i plemiće: glazba u Hvarskom kazalištu (1612–1888)*, a na sastanku studijske grupe *Glazbena ikonografija* unutar teme *Glazbena ikonografija preko granica: kulturološki susreti, metodološki izazovi* Zdravko Blažeković održao je izlaganje *Antika predstavljena na talijanskim kazališnim zastorima devetnaestog stoljeća*. Uz to je Blažeković kao izvršni urednik RILM-a, zajedno s novom izvršnom ravnateljicom Tinom Frühauf, vodio RILM-ov okrugli stol *Pisanje o pomicanju granica Grčke: perspektive glazbene historiografije*.

Na okruglom stolu *Istraživanje medijalizacije u rano zabilježanim artefaktima* pijanistica Inja Stanović (London) predstavila je svoj projekt *(Re)Konstruiranje ranih snimaka: vodič za povijesno obaviještenu izvedbu*. Trombonist Tin Cugelj (Basel) uklopio se u sesiju posvećenu zvučnom okolišu/krajojliki (*soundscape*) izlaganjem *Zvuk*

¹ Vidi više na poveznici <<https://www.info.hazu.hr/projekti/institucionalizacija-moderne-gradanske-glazbene-kulture-u-19-stoljecu-na-podrucju-civilne-hrvatske-i-vojne-krajine-muslnst19/>>, na kojoj su objavljene i prezentacije članova projekta.

² Voditeljica je projekta Naila Ceribašić. Vidi više na poveznici <<https://www.ief.hr/istrazivanja/znanstveni-projekti/diskograf/>>.

mira, blagostanja i blaženstva: povijesni zvučni krajolici Dubrovačke Republike od sredine 14. stoljeća do velikog potresa 1667.

Nekoliko je izlaganja muzikologa iz Beograda bilo povezano s hrvatskom glazbenom prošlošću u širem smislu, pa ih valja spomenuti na ovom mjestu. Tijana Popović Mladjenović govorila je o *Balkanofoniji* Josipa Štolcera Slavenskog, Ana Petrov o Bulajićeveu filmu *Sutjeska* i glazbi Mikisa Theodorakisa koju je obradio Miljenko Prohaska, a Biljana Milanović o glazbenoj diplomaciji u SFR Jugoslaviji nakon 1948. – sve tri na panelu *O srpskoj glazbi* Studijske grupe za rusku i istočnoeuropsku glazbu Britanskog društva za slavenska i istočnoeuropska istraživanja.

Popratni program kongresa činili su svakodnevni koncerti kojima se nastojala predstaviti grčka glazba iz raznih razdoblja, a pogotovo je bio posjećen koncert u atenskoj metropolitanskoj katedrali s programom bizantinskog pojanja u čast uznesenja Blažene Djevice Marije.

Nada BEZIĆ
Zagreb

ZAGREB – RADIONICA »INSTITUCIONALIZACIJA MODERNE GRAĐANSKE GLAZBENE KULTURE U 19. STOLJEĆU« U SKLOPU PROJEKTA HRZZ-A (MUSINST19, IP-2020-02-4277), 7. 10. 2022.

U petak 7. listopada 2022. u Zagrebu se održala međunarodna radionica »Institucionalizacija moderne građanske glazbene kulture u 19. stoljeću« u sklopu istoimenog projekta HRZZ-a (MusInst19, IP-2020-02-4277), koji se odvija pod vodstvom akademika Stanislava Tuksara kao glavnog istraživača. Preporodna dvorana, koja je u povijesti često bila sastajalište građanske elite i dom više kulturnih institucija, a danas je dijelom Zavoda za povijest hrvatske književnosti, kazališta i glazbe HAZU-a, upravo se zbog navedenih kvaliteta pokazala kao najpozvanije mjesto da ugosti ovu radionicu. Radionica je imala za cilj prikazati javnosti početne rezultate istraživanja suradnika na projektu MusInst19, ali i ponuditi srodne teme iz zemalja koje su imale bliski kulturno-društveni kontekst te u raspravi komparirati iznesene spoznaje. Zbog sudjelovanja znanstvenika iz Češke, Slovenije, Italije, Bosne i Hercegovine i Mađarske službeni jezik skupa bio je engleski. Ovaj izvještaj nastao je u okviru rada na projektu MusInst19.

Suradnici na projektu MusInst19 predstavili su raznorodne teme koje odražavaju i raznolikost zadataka na projektu. **Stanislav Tuksar** (Zagreb) u referatu *Institucionalizacija moderne građanske glazbene kulture u 19. stoljeću u Banskoj Hrvatskoj – Uvodna razmatranja* dao je pregled uloge glazbe u građanskoj kulturi u 19. stoljeću kroz okupljanja u slobodno vrijeme, glazbena društva, glazbene škole, kazališta,

pjevačka društva i instrumentalne ansamble. Istaknuo je kako su neke od navedenih pojava nastale kao tekovine novoga doba, dok su se neke transformirale iz već postojećih. **Vjera Katalinić** (Zagreb) u referatu *Kako osnovati javnu (glazbenu) knjižnicu: slučaj Nikole Udine/Algarottija i njegove glazbene zbirke* prikazala je ostavštinu, pogotovo pripadno glazbeno gradivo, poznatog krčkog filologa Nikole Udine Algarottija s argumentima o njegovoj namjeri da stvori javnu knjižnicu. Katalinić je na temelju više dokumenata i karakteristika same zbirke propitala Algarottijeve poticaje, namjeru i način realizacije projekta koji je rezultirao darovanjem ogromne ostavštine njegovu rodnom gradu. **Lucija Konfic** (Zagreb) prikazala je elemente glazbenog života Karlovca na temelju bogatih i raznovrsnih novinskih napisa u karlovačkim novinama u dugom 19. stoljeću referatom *Rasprave o glazbenim institucijama u karlovačkom tisku 19. stoljeća*. Posebnu pozornost posvetila je raspravama o karlovačkim glazbenim institucijama (pjevačko društvo, glazbena škola, gradska i vojna glazba) koje su se odvijale u javnom (novinskom) prostoru. U svojem je referatu *Glazbeni život u Vojnoj krajini. Studija slučaja vojnog komuniteta Petrinje* **Petra Babić** (Zagreb) prikazala glavne aspekte civilnog i vojnoga glazbenog života Petrinje, koja je uz Kostajnicu, Senj, Karlobag, Bjelovar, Zemun, Petrovaradin i Srijemske Karlovce imala status vojnog komuniteta. Posebnu pozornost posvetila je osnivanju, organizaciji i aspektima rada Glazbenog zavoda te ulozi vojnih glazbi u glazbenom životu Petrinje.

Vojnom krajinom bavio se i **Željko Holjevac** (Zagreb), jedini od domaćih referenata izvan projekta MusInst19. Svojim referatom *Vojna krajina i ilirske prigodnice* predstavio je neke temeljne odrednice organizacije Vojne krajine i vojne službe, a posebno se osvrnuo na književne priloge ilirskom pokretu s temom Vojne krajine. Referat **Tomáša Slavickog** (Prag, Češka) *Od patrimonijalnog do građanskog modela glazbe za sve – transformacija glazbenih institucija u Češkom Kraljevstvu i problemi njihove dokumentacije* s jedne je strane obuhvatio prikaz Češke kao dvojezične zemlje u kojoj je provedena modernizacija glazbenog obrazovanja zajedno s infrastrukturom za potporu vojnih orkestara, kao i razvoj češkog nacionalnog pokreta, izgradnja građanskih udruga i nastojanja oko stvaranja nacionalnog kazališta. S druge su se strane problematizirali kasniji historiografski koncepti u odnosu na zadano razdoblje, uz navođenje potrebe da se detaljnije propitaju. Zbog spriječenosti referenta njegov je prilog pročitala Vjera Katalinić. **Maruša Zupancič** (Ljubljana, Slovenija) u referatu *Institucionalizacija moderne građanske glazbene kulture u 19. stoljeću u Ljubljani* predstavila je djelovanje, članove i transformacije ljubljanskih glazbenih institucija kao što su Filharmonijsko društvo i Glazbena matica (ali i nekih drugih slovenskih gradskih središta). Posebnu pozornost posvetila je strukturi članova i otvorenosti društva u multikulturalnim središtima, bilo po pitanju članstva, bilo po pitanju dostupnosti glazbenih događanja. Pitanje multikulturalne sredine bilo je tema i **Ivana Cavallinija** (Palermo – Trst, Italija) u referatu *Koja vrsta glazbe za multikulturalno građanstvo? Tri skice Trsta u vrtlogu kozmopolitizma*

i nacionalizma. Cavallini je predstavio i propitao odnos talijanskog, njemačkog i slovenskog građanstva u kozmopolitskom Trstu kroz osnivanje glazbenih društava, privatne i javne glazbene izvedbe i njihov repertoar. U referatu *Institucionalizacija muzičke kulture u Bosni i Hercegovini: identifikacija ključnih aktera i procesa* **Fatima Hadžić** (Sarajevo, Bosna i Hercegovina) posvetila se modelima privatnih i javnih inicijativa na području glazbene kulture u austrougarskom razdoblju u Bosni i Hercegovini, koje se smatra razdobljem uspostave zapadnoeuropskog modela glazbenog života. Hadžić je predstavila i glavne glazbene institucije koje su u Bosni i Hercegovini utemeljene kasnije nego u susjednim zemljama primijenivši i elemente institucionalne teorije organizacije. **Lili Veronika Békéssy** (Budimpešta, Mađarska) referirala je na temu *Vojni sastavi, proslave. Popularni koncerti u Pešti-Budimu tijekom 1850-ih*. Svoja je istraživanja, u ovom referatu usmjerena na izvedbeni repertoar vojnih orkestara, kao i na mjesta izvođenja glazbe, temeljila na onodobnom dnevnom tisku i arhivskim istraživanjima. Pritom je stavila naglasak na svakodnevno djelovanje vojnih orkestara, posebno popularne koncerte, te na ulogu vojnih orkestara u institucionalnom glazbenom životu Pešte i Budima.

Uz zanimljive referate radionica je ponudila i dinamičnu i bogatu raspravu, kako nakon pojedinih izlaganja, tako i u završnoj raspravi. Posebice su se istaknuli problemi definiranja institucionalizacije kao procesa u 19. stoljeću, odnosa javnog i privatnog, potrebe za propitivanjem institucionalnih početaka te poimanja domaćeg i stranog, odnosno vlastitog i tuđeg/drugog. Sagledavanje sličnosti i razlika vrlo sličnih procesa i njihovih rezultata u različitim predstavljanim kontekstima omogućilo je svim sudionicima otvaranje novih perspektiva o vlastitim istraživanjima. Osim javnim predstavljanjem prve faze i početnih rezultata projekta *MusInst19*, upravo je konstruktivnim kolegijalnim raspravama u formalnom i neformalnom dijelu radionica *Institucionalizacija moderne građanske glazbene kulture u 19. stoljeću* ispunila svoj cilj.

Lucija KONFIC
Zagreb